

Юрій Яновський

Туз і перстень

*Часть сборника
Чотири шаблі (збірник)*

Юрій ЯНОВСЬКИЙ
Туз і перстень

«Фолио»

1925

Яновський Ю. І.

Туз і перстень / Ю. І. Яновський — «Фолио», 1925

«...Величезна ніч обняла Большакова за шию. Заглянула в вічі...І мене голубила так ніч. Я знаю про зелене жито, як пахне, і мене нічна хвилює млосьть. Я тепер щойно наповнюю себе проміннями зорь, таємницями хвилин. Тепер я лише відчуваю велике, і перо моє ворогує з думкою. Тепер в мені хаос. А пройде час, а зігнуться мої юнацькі плечі, і перше срібло на голові неминуче надійде – я буду суворим майстром. Я не випущу тоді блукати між рядками зайвого слова, я не дам бачити будування своїх будинків. Моє перо холодно ліпитиме рядки, і книжка, як дім, чекатиме недовговічного хазяїна – чужої думки».

Содержание

1	5
2	7
Кінець ознакомительного фрагмента.	9

Юрій Яновський

Туз і перстень

1

– Уявіть собі, що ви лежите на операційному столі. На обличчя вам кладуть полотняну сітку, а потім тихо й поволі стануть крапля за краплею – хлороформ. Не забудьте при цьому, що руки ваші міцно прив'язано і ногами ви не можете зробити жодного руху. Велика рука вічності здавить ваше горло. Щось солодке, в'їдливе піде до вас у ніздрі. Це буде хлороформ. І десь здалеку-здалеку почуєте тихий і повний суворого рішення голос:

«Рахуйте!»

Ви кусаєте себе за холодний язик, душите себе солодкою-солодкою парою. Вам здається, що груди розірвуться голосним вибухом. Зачините тоді очі й дерев'яним язиком продовжуватимете рахування. І в голові задзвенить якась весіння мелодія.

Минуле оближе теплим язиком вас, і захоче жити тоді ваша кров. Самоцвітним каменем без ціни вважатимете життя, що так сіро минало, так сіро котилося мимо. Хлопці, як же не хочеться вмирати!

Так говорив Пантелеймон Большаков, наш санітар. Липневий вечір зсовував на ворожу сторону сонце й помалу починав фарбити голубий дах наново. Дзвеніла в повітрі бджола, перелітаючи станцію, далеко й вперто десь стріляли гвинтівки. У вагонах санлітучки стогнали ранені.

Почали тихо брязкати рейки, і на обрії показався дим. Він ішов далекою хмарою, почорнішав, підвівся й загук густо до станції. Гудок дійшов до Большакова й став, як місток між двома берегами. Потім семафор махнув червоною дощечкою, стрілочник вийшов до стрілки, затремтів міддю знову гудок. Прийшов бронепоезд «КІМ» і став поруч, став близько.

Коло Большакова звисив ноги через двері теплушки лікпом Мишка. Вони обнялися урочисто й ніжно і з робленим презирством оглядали броню, що заступила станцію. Прямо їм у вічі дивилося темне око кулемета.

– А якби лимонку підкласти – перекинула б?

– Не перекинула б, – Большаков подивився на червоні літери. – «КІМ», тут, брат, міну треба, як на морі.

Жовтий мідний перстень на вказовім пальці зупинив його погляд. Перстень був товстий, як обруч. Від персня починалось синє слово, над яким прямокутний парус стояв на китайській джонці струнко. Слово було: «Коршун», татуїроване синьою фарбою.

– Цей перстень нагадав мені його історію. Коли б тут був і Шурка Рубан, я хотів би відійти з ним на минутку. Ляпають братішки, що він ще живий.

Лікпомові набридло дивитися на перстень під час перев'язок, а тут ще якась історія.

Большаков презирливо й щиро гикнув, взяв котелок і пішов по чай на станцію. Зустрівши на платформі матроса, що пишався розкішним кльошем, Большаков обревівував його з напису на кашкеті до калош на босих ногах.

– Братішка, хто у вас командир?

Матрос не звертав уваги.

– Я спрашую, братішка! Це – не Шурка Рубан?

– Не! – Матрос виразно плюнув на землю між собою й Большаковим і задумливо почав розтирати калошею.

– Ти не задавайся, братішка, – сказав серйозно Большаков, – видалі таких! Ти ще моря й не нюхав, братішка, а я вже солоний.

Матрос витяг із кишені наган і демонстративно звів курок.

– Бачиш, шпана санітарна?

– Бачу, – констатував Большаков і повернувся до матроса спиною. Матросові було цього мало. Він вилаявся, тримаючи наган у руці.

Дальші кроки Большакова сполошили бронепоезд і станцію. Большаков хутко обернувся й підняв матросову руку з наганом угору. Далі він пустив матросові трошки крові з носа. Наган непередбачено вистрілив, і ожила станція.

З «КІМу» вискочило кілька людей. Але Большаков мав уже наган у своїй руці і стояв непохитно, стояв спокійно. Хтось із братішок запропонував здатись і розпочав стрілянину. Куля пішла лише в повітря. Большаков мовчав.

Далі запанувала така тиша, як на палубі під час морського штилю. З вагона вийшов помалу командир. Він ішов просто, і його люди розступались, як колоски жита.

– Хто стріляв?

Большаков, почувши голос, оглянувся. Потім широчезна усмішка зіпсувала його урочисте обличчя.

– Братішка! Рубан! – і закрив нагана за пояс.

Командир зацікавився лише на момент. Став потім знову серйозним і холодним.

– Моє прізвище – Матте.

Большаков не здивувався, простяг ліву руку й показав на перстень.

– А це пізнаєш, Шурка?

Командир на перстень не подивився, обвів очима всіх братішок і, взявши Большакова за руку, повів за собою в «КІМ». На пероні залишився котелок із міді, якого чекав лікпом Мишка, дістаючи цукор і хліб.

2

Сонце з'їхало на палець нижче. Два рази підходив лікпом Мишка до котелка, що лежав на гарячій пероні. Обидва рази він чув неголосне: «цсс» і суворе махання руки братішки-вартового. Власний санітарний котелок валявся на посміщище цілій станції, а брати його не можна. Розмови вартовий не підтримував, на питання – мовчав. Лікпом сів у холодильник і почав дивитись на свій посуд, як гадюка на птаха, розчинивши рота.

По путях бігала сторожева курка, і захотілось їй піти вже додому. Вона заклопотано переступала рейки, шукала баласту в свій шлунок і, повернувши голову набік, спостерігала, на якому місці сонце.

Літній день був найсиній і найвищий. Далекі обрії хиталися хвилями, як справжні океани. Тільки не було в них холодку, що дише від морських обріїв, був зелено-блакитний туман, золотавий пил далеко і повсякчасні розмови гвинтівок на сході.

Курка підлетіла на перон і зразу ж зацікавилась котелком. Вона помалу підійшла й серйозно подивилась на вартового й на лікпома Мишку. Заглянула в середину котелка.

Двері поїзда відчинились, і на землю зійшов санітар Большаков. Більше не вийшов ніхто. Большаков, як ведмідь, переставляв ноги, щось мурчав собі в бороду, і мідний перстень блищав у нього на пальці. Сорочка не мала пояса, не мала гудзиків. Через плече в нього був тепер ремінь, і на ньому бовтався маузер в дерев'яній кобурі.

Курка побігла шукати собі захисту. Котелка взяв у руки Большаков і тоді побачив лікпома.

Вони привіталися сильними словами, які тепер вже розкидані по степу до нових боїв і які не вміщаються в касі наборщика.

– Ех, Мишка, якби ти знав, що це за Рубан! У нього на гігантських грудях золотий годинник.

Мишка годинниками не цікавився. Новенький маузер більше прийшовся до душі.

– Дасиш поносити?

– Ти ж лікпом! На біса?

Героїчна душа Мишки стала в позу. Одставивши ліву ногу наперед, підтримуючи правою рукою уявлену зброю коло боку, притискуючи до серця портфель, він думав, мріяв, і сам Наполеон був перед ним хлопчиком¹.

Лікпом Мишка ходив у кожне містечко рекувізувати ліки. Це були найвидатніші дні лікпомівського життя. Він надівав чорного шкіряного кашкета з величезними автомобільними окулярами, вішав на шию банку з протигазовою маскою, за пояс стромляв дві білих гранати без капсулів і в руки брав жовтого портфеля невідомо з чим. Большакову й другому санітару він діставав на час гвинтівки з багнетами і велів тримати наготові пальці на спускові. Санітари

¹ Тут Яновський актуалізує пам'ять про Наполеона I, Наполеона Бонапарта (15.08.1769, Аяччо, Корсика – 5.05.1821, о. Святої Єлени), одну з найбільш ушлюблених особистостей, чия діяльність мала винятковий вплив на долю Європи, відомого французького державного діяча й полководця, учасника французьких революційних війн, який, прийшовши до влади внаслідок державного перевороту в 1799 році, здійснив величезну кількість реформ адміністративного управління, ввів Кодекс Наполеона, перебудував систему освіти Франції. У 1800 році він розпочинає наполеонівські війни й оголошує себе імператором Франції. Одержує ряд серйозних перемог при Аустерліці, розгромивши австро-російську армію, при Йені – Ауерштадті (1806) у битві із прусською армією, при Фрідланді (1807) у битві з російською армією. Незважаючи на ряд поразок (скажімо, в Трафаль-гарській битві), Наполеон установлює свою гегемонію майже на усій території Європи, яка однак елімінується антифранцузькою коаліцією. Поразка під Бородіно (1812), Лейпцигом (1819), здача Парижа примушують Наполеона зректися престолу і підкоритися рішенням переможців про заслання на о. Ельба. Повернення до Франції у 1815 році і спроба реалізувати політику «Ста днів» завершується поразкою при Ватерлоо, повторним відреченням від влади і засланням на о. Святої Єлени, де великий імператор помирає.

це робили й кашляли від сміху. Містечкові аптекарі терпляче слухали войовничі крики лікпома і боляче дивились, як булькав йод, що його зливали розбійники в одну пляшку.

– Поносити дам. Неіздежно.

Сірий бронепоезд дав гудок. Командир через ляду подивився на перон. У рот до Большакова заїхало колесо і застрягло там між білими зубами. Він сміявся. Усмішка не була широкою, командир на неї не відповів. Колеса помалу рушили.

Тоді Большаков крикнув:

– Братішка, котра година?

Командир подивився на годинник, що горів і блищав на сонці. Щось подібне до усмішки майнуло в його очах, сірих, як туман. Бронепоезд пішов, і обрій знову зімкнувся навкруги.

– Славний парнишка, – сказав Большаков, – і золотого годинника має від Республіки!

Лікпом Мишка пішов по чай. За депо далеко біліла річка, і степ хвилювався, виконуючи шумову музику своєї опери. Большаков старанно обходив рейки й намагався не помічати санлітучки, що в кількості чотирьох теплушок одна стирчала серед станційних рейок. Тут, на цім полустанкові, він пригадав далекі вогні південного Марселя, пригадав хистку палубу «Коршуна» після ночі в салуні Сан-Франціско, подивився на китайську джонку й перстень на своїй руці. І, діставши з кишені пляшку рому, запив спогади солодко-пахучою Ямайкою.

Лікпом приніс чай. Пили чай з ромом, згадуючи Шурку Рубана. Годинники цілого світу посиляли в минуле хвилини за хвилинами, а санітар Большаков думав про все, що нагадував ром.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.